

Beter taalonderwijs op de basisschool

1 januari 2000

Auteurs: Marianne Verhallen, Ruud Walst

Volume: 31

Nummer: 5-6

Pagina's: 295-304

Documenten

- [moer_jrg31_047.pdf](#)

marianne verhullen moet actie worden ondernomen om verbeteringen tot stand te brengen ruud walst van alle kanten maakt men zich druk politici wetenschappers gemeentelijke beleidsmakers formuleren allerlei oplossingen voor het probleem van de onderwijsachterbeter taalonderwijs stand een ding staat als een paal boven water het gaat in eerste instantie om taal taal en nog op de basisschool eens taal er wordt vooral gesproken over taal als sleutel tot succes de noodzaak van meer taalonderwijs de snoods ten koste van andere vakken en bovenal klinkt de roep om beter taalonderwijs de leerkrachten komen er is veel kritiek op het taalonderwijs op de daarbij centrale te staan natuurlijk zijn goede basisschool men bekritiseert met name de geringe lesmethodes belangrijk maar uiteindelijk is de opbrengst van taallessen bij anderstalige leerlingen kwaliteit van de persoon voor de klas de meest die dereen is het erover eens dat er veranderingen bepalende factoren daarmee komen we nodig zijn op verschillende fronten woerd daarmee te bereiken bij de opleiding en goede kooftsachtig over nage dat en aan verbetering opleiding levert goede taalleerkrachten af en gewerkt maar beter taalonderwijs wat houdt dat goede taalleerkrachten kunnen effectief taalonderwijs precies in wat gebeurt er in een ideale taalonderwijs verzorgen maar andersom als er iets wat zijn de kwaliteitscriteria wat doet een goede schort aan de opleiding dan komen de leerkrachten taalleerkrachten over welke kennis en vaardigheden ten minder beslagen ten ijs en zijn zij minder moet worden beschikt het is nog steeds moeilijk in staat om goede taalonderwijs te geven een helder concreet antwoord op deze vragen te op de ronso haarl em geldt taal als speer geven er is een groot pakket aan leerdoelen voor punt we richten ons op verbetering van het taal met subdoelen die naar alle kanten uit taalonderwijs zowel binnen het basisonderwijs maar voor de praktijk van het onderwijs als binnen de opleiding van de leerkrachten wijs en de opleiding moeten wij een helder beeld de zorg ligt onder meer bij het onderwijs in voren krijgen het is tijd om te komen tot Nederlandse als tweede taal vanuit het experientie afgeperkt kader dat op

hoofdpijnen aangeeft. Het centrum wordt in de rsc-hillende wat goed taalonderwijs inhoudt en waar in de onderwijs en scholing projecten gewerkt aan worden. Daarnaast te uitgangspunten inzichte lijken zijn de ontwikkeling van nieuwe lesmaterialen en eergelukkig het gaat niet om volledigheid maar didactische modellen studiematerialen en om rangschikking en prioritering van de vakdoelstellingen. Het vaardigheidstrainingen via de initiatieven in dit artikel doen Mariann en Verhulst en de opleidingen de nascholing vinden de ruudwals van het experimenteel centrum een nieuwe materiele directie hun weg naar de voorstel praktijk op die manier krijgt niet alleen het onderwijs maar ook de onderwijs nieuwe impulsen zowel in de lespraktijk als in taal en nog eens taal de opleidingen nascholing en opgegaan in de vernieuwingsprojecten en bij de regelmatig verschijnt er wel weer een artikel implementatie van een veranderde aanpak in in de krant veel kindereen presteren op het onderwijs hebben gelid tot heroriëntatie gebied van Nederlandse taal onder de maat op de laatste lingen van het vak Nederlandse hardnekkigheid van de achterstanden op lands en een veranderde kijk op de taal-didac gebied van taal baart de inspectie en onder tijk in het basisonderwijs wij sraad grote zorgen de inspectie constateert opnieuw te korten op belangrijke doelen te komen tot de zo noodzakelijke verbe meinen als begrijpend lezen en taal slecht te ringen in het taalonderwijs moeten we op eenderde zwarte scholen de kwaliteit overeenstemming bereiken over een aantal van het taalonderwijs staat ter discussie en er belangrijke uitgangspunten 2005 moet 1995 in dit artikel proberen wij hoofdpijnen te toetsen en de taal ontwikkelen karakter hebben vinden en te komen tot een werkkader dat benadrukt de verhalende taaltoetsende concrete maatregelen waar vernieuwingsactiviteiten oefeningen dragen weinig bij aan de taal ten zich verder op moeten richten eerst ontwikkeling leerlingen maken oefeningen moeten we daarvoor antwoord vinden op de waarbij ze de monstrenen dat zij bepalen de vraag wat is goed taalonderwijs van woorden kennen principes van de woord daartoe gaan we op zoek naar aspecten van vorming doorzenden dat ze een tekst kunnen taalontwikkeling die in het huidige taal schrijven etcetera lezen en eigenlijk niet sonderwijs nog te weinig worden uitgewerkt nieuws maar laten zien wat ze al weten of en waarop zich de belangrijkste achterstanden beheersen met relatieve taalalzaak leerlinvoordeen daar moet immers de focus voor gen zijn simpelweg niet in staat deze oefeningen verbeteren komen te liggen en die moeten getuittet worden en zij lopen en roep stuk in een samenhangend kader bij elkaar worden omdat hun taalvaardigheid of taalkeennis te gezet kort schiet vervolgens richt ons op de leerkracht hetzelfde geldt ook voor veel interactie in de leerling uiteinde lijken gaat het om hun de klas leerkracht en stellen vragen als wie doen en laten in de klas wat zijn de leerweten en is so hoe zien ze de krachten van de eenheden en de sociale taal en ruit of hoe noemen we een zulk ontwikkeling garanderen wat zijn cruciale vragen zijn toe te zien de antwoorden worden de leerling activiteiten te stellen we vast de en gegeven door leerlingen die goed in hun wat de plaats van taal leren binnen het basis taalvel zitten leerling en die deze vragen niet schoolcur-

riculum moet zijn om alle taalontwikkelingsgebieden optimaal te benutten en benutten de boot en aan de gesprekken die op de vragen volgen doen alleen de kind en wat is goed taalonderwijs redden die al aan bod zijn mede andere zittende en voor spekken en bij om de kwaliteit van het taalonderwijs te bij te houden en te ontwikkelen taalonderwijs brengt verbeteren moeten we eerst en helder antwoorden alle leerlingen keert op een woord hebben op de vraag wat is goed dag in dag uit een stapje verder in hun taalonderwijs anders blijven we steken in taal en herzing taalontwikkelingsdebatsova geonduidelijke discussies en weten leerlute prioriteit in het basisonderwijs omdat het krachtige niet waar de belangrijkste taalontwikkelingsniveau een voorwaarde is dat punten liggen voor schoolsucces goed taalonderwijs helpt taal te leren breed vak dat uit verschillende leerlingen elke dag een treetje hoger op de domeinen bestaande en schrijven luisteren taalontwikkelingsalder spreken woorden schatstelling taalbeschouven dit vertrekpunt kunnen we een wing het valt allemaal onder de noemer taalwerkkader consuleren voor de verbetering om de vragen te beantwoorden kunnen we de van het taalonderwijs verschillende domeinen onder de loep nemen en per domein kwaliteitscriteria stellen dat op zoek naar een werkkader voor de hiërarchie verbanden is er een criterium dat alle domeinen oversijgt goed taalonderwijs is taalontwikkelend het is onder voor een concreet invulling van het kader wijss dat zich structureel richt op de ontwikkeling moet nog een aantal vragen worden beantwoord van de taal van individuele leerlingen woordname lijkt dat lijkt en op een deur maar als we naar de afdeling de essentie aspecten van taalontwikkeling van alle dagen kijken zien we dat er ontwikkeling in de basis chooleftijd heel wat taalontwikkelingskansen blijven ligb hoe ontwikkelen leerlingen hun taal algen doorgaans wordt de inhoud van de cwat kan de leerkracht bijdragen aan de taalbeheersing door de taalmethod en kritische taalontwikkelingslezing van taalmethodes leert dat de plaats van het taalonderwijs in het mees te opdrachten en oefening en een sterk basis curriculum 296 moer 2000 56 de antwoorden op deze vragen vormen moeilijke onderwijsleersituaties uitbreiding bouwstenen voor het werkkader van de woorden schat vormt het hart van de zaak woorden vormen de kern van verbale taal in leersituaties communicatie kinder en moeten zowel mondeling als schriftelijk onder woorden kunnen wat zijn de essentiële aspecten van taalontwikkeling en ze willen zeggen en ze moeten ontwikkeling kunnen bevestigen en wat hun omgeving zowel primaire kerndoel van het taalonderwijs mondeling als schriftelijk onder woorden is het onderwijs in nederlandse taal is erop heeft gebracht gericht dat de leerlingen vaardigheden ont natuurlijk omvat taalverwerking meer dan ontwikkelen waarmee deze taal doelmatig ontwikkelen van woorden en schat en communicatie gebruiken in situaties die zich in het dagelijks activiteiten vaardigheden ook morfologische en syntactische vaardigheden moeten zich wat zijn de consequenties als we dit doel ontwikkelen maar de meest leerlingen die niet bereken de kinderen misse dan volop vierjaar

geleefd hun intrede doen in het doende vaardigheid om taal doelmatic te basisonderwijs beschikken al voor een groot gebruik en in situaties die zich in het dagelijks delevende vaardigheden terwijl de voorleven voordoen wat zijn nu ditessituaties de ns chatnog el ementaaris op lexicaal ge kinderen staan op gaanaar school spel en bide moethet meeste nog verwoorven worbuiten gaan naar huis kijken tv of gaanaar de ndatge ldt voor de nederlands talige hun sportclubje kindere n bij nt2 lerlingen moe took de de achterstande n te kenen zich h et mees ta faandacht kom en te ligen bij het leren van in een vande belangrijks te situaties in hun woorden maar om een andere reden anders dagelijks leven name lijk de school in de klas talige leerlinge n moeten zo snel mogelijk de ontstaan dan de problemen in alle erlei school woorden in het nederlands leren om te se taalgebruiksituaties schied te talvaardig communiceren en te kunnen meedraaien in het te kort juist op schoolervaren kinderen de klas woord en zijn de betekenisdragers in taal als een struikelblok en dat zijn de situaties de communicatie en bij leren die er toe doen kinderen brengen tot hun zevende achttiende jaar het grootste ge communicatie en woordenschat deelde vande dag op school door het probleem ligt niet bij doelmatic gebruik van verschillende rapporten en analyse sgeven taal op het speelveldje bij de voetbaltraining aandaat juist op het gebied van de monde of bij het begrijpen van de dialogen bij lin ge en schriftelijke communicatie en op het telekids en bij gtst daar ho even we ons gebied van woordenschat het huidige taal niet zoveel zorgen over te maken wel onderwijs te kortschi et we noemen het moeten we ons heel druk maken over het rapport vande commissie evaluatie basissgebruik van taal in leersituaties als kinderen onderwijs 1994 de probleemidentificatie taal daar niet doelmatic kunnen inzetten vande commissie aarnouts en 1995 de zitten zete verpieren in de klas ze kunnen inspectierapporten zien onder andere 1999 niet meekomen op school en lopen dag in de peilings onderzoek en ro tv dag uit steeds meer onderwij s achters tand op de nt2 leerlingen en taalzwakke leerlingen blijken vooral op deze terreinen achter te essentiële aspecten blijven op formele aspecten van taal spel ling grammatica technische lezen vinden we essentiële aspecten van taalontwikkeling zijn niet de grootste achterstanden te koppelen aan de primaire doelling taal bij verbetering van taalonderwijs geldt daar kunnen gebruiken in situaties die zich in het om dat de focus moet komen te liggen op de dagelijks leven voordoen het gaat om het geleidelijke continue vergroting van lexicaal gebruik van taal als communicatiemiddel zowel en communicatieve vaardigheden mondeling als schriftelijk en om doelmatic gebruik van taal als communicatiemiddel in in het schematisch overzicht zie afbeelding 2000 56 moer 297 taalontwikkellend onderwijs taal leer je niet uit een boekje maar door taal te gebruiken in essentie gaat het om de het curriculum ontwikkeling van een vaardigheid we kunnen met een beetje fantasie de vergelijking trekken tussen taal leren en leren voetballen de taallessen nt2 de andere vakken wat maakt een voetballer tot een goede voetballer het antwoord op deze vraag is niet al te moeilijk hij moet talent hebben en hij moet veel voetballen goed taal leren is de leerkracht ook een

n kw es tie van t alent e n veel d oen a c tiviteiten a anbo d ta alt alent hebben bijn a alle kinder en i eder kind verwerft op jong e leeftijd spe lenderwij s taalontwikk e l e nde een grote ho ev eelh e id taal n ederlands talige kind e re n turkse kinder en ghanese kinde intera c tie ren kinder e n uit hoge re en lage re mili e us er wo ordenschatuitbreiding zijn missc hien v e rs chi lle n ma ar uiteind elijk hebb e n alle kindere n thuis in de voorsc hoelse pe ri ode e en indrukwe kke nd e taalschat opge bouwd in d e e erst e vi e r le ve nsj a re n hebben ze het klank s yst e em van de taal bijna vo ll edig de leerling onde r d e knie g ekege n ze hebb en een b as i sset gr a mm a tical e r egel s ve rworv en en daarbij ook nog e ens een grote ho ev ee lheid gebruik van taal woord en en b egripp e n gel ee rd het is d e reflectie op taa l bedoelin g dat d e school daarop voortbouwt bij taallere n g eldt h e t p ri n c ipe van o efe ning baa rt kun s t een g e talent ee rd e vo e tballer ontwikk elt zijn te chni e k en t ac tie k door v ee l weds trijde n te s pel en en inte ns ief t e train en de focu s door veel te spreken in versc hillende s ituaties ontwikk elt ee n kind mondelinge communi c a tieve vaardi gheden e erst thuis en l ate r op commu nicati eve school in h et onderwij s krijgt d e taalontwik v aa rdighe de n keling nieuwe impul se n h et kind o e fe nt zi ch in taalgebruik in a lle mogelijk e domei lexicale nen en s ituatie s van groep i tot gro ep 8 in vaardighe de n diverse contex te n en leerom s tandi gheden zo v erwe rve n ze dag in dag uit ni euw e woorden en b e te keniss e n e n bre id en hun monde linge t aalvaardi gheden u i t door v e el v ersc hi llend e s oorten t eksten te lezen e n door afbee lding i we rkkad e r ta alo ntwikkel e nd o nder veel t e schrijv e n worden in het ond erwij s wijs ook de s chrifte lijke v aardighede n tot o ntwik i i s wee rgegeve n ho e woord ensc h a t e n k eling ge bra cht mondelinge en s ch ri ft elijke c ommuni catie vaardigheden zich g eleide lijk in alle ric htin reflectie is belangrijk gen mo e t e n uitbre iden in- ten s ief t a al g ebruik alle en is e c hter niet oefening baart kunst voldo e nde eve nmin als een vo etba ll er een hoog nive a u zal b e r e ike n d o or a llee n te hoe ontwikk e len kindere n c ommunicati eve spel e n e n te train e n er is meer nodig een en lexicale vaardigheden voetballer ontwikkelt zijn spelinzicht oo k 29 8 moer 2000 5 6 door naar het spel te kijken door wedstrijden woord sokk en en op an- dere momenten is er te analyseren door zijn eigen spelgedrag en ineens een verwi- zing naar een zo n ding s ok dat van anderen onder de loep te nemen het als een kind bij herhaling de mee rvoudsvorm is niet alleen een kwestie van doen maar ook en hoort zal het op den duur de regel van denken reflecteren als meer of min- der construeren het meervoud van iets druk je bewuste cognitieve activiteit datzelfde is uit met en het kind zal deze hypothetische nodig voor de ontwikkeling van mondelinge regel toepassen en maakt verv olgens woord schriftelijke en lexi c ale va a rdigh e den naast vo rnien als twee kinden twe e eff e n en derge het veel toepassen van deze vaardigheden in lijke door reacties uit hun omg e ving ont praktisch e situaties en in oefensituaties is dekken ze dat de regel niet voor alle ge- va ll en reflectie op taalgebruik essentieel voor ont opgaat ze s tellen hun hypothe s e bij en leren wikk eling dat in s ommig e geva lle n de meervoudsvorm eren is taal die kinderen oppikken wordt ook in dit opzicht vers c hilt het taa ll eren op ni- et klakkeloo s geimiteerd kinderen doen school ni et veel van de eerste fasen va n ie ts met di e taal in hun hoofden s pe e lt zich moedertaalverwerv ing van begin af

aan een mentaal proces af dat hen in staat stelt reflecteren kinderen op taal het is niet alleen taalhypothese en op te stellen en te toetsen en een kwestie van imitatie maar ook van bij te stellen en dat betekent dat kinderen al in cognitieve verwerking het is fascinerend om het proces van eerste taalverwerving reflectief te zien hoe kinderen de wereld verkennen en bezig zijn weliswaar niet op een hoog tegelijkertijd woorden begrippen en taalniveau van bewustzijn maar desondanks regel leren taal en denkontwikkeling gaan flexibel hand in hand als een kind bezig is om een woordje te leren dan moet het allerlei zaken op de basisschool zijn taalgebruik en taal uit de werkelijkheid met elkaar in verband reflectie middelen waarmee de leerlingen hun brengen onder de noemer van een woord taal verder kunnen ontwikkelen in een klas worden allerlei verschillende ervaringen met waar goed taalonderwijs gegeven wordt zulde werkelijkheid geordend bij voorbeeld het leren de leerlingen veel praten lezen en schrijven knuffeling in de box is een beetje dat bevesten daarnaast zullen zij veel op hun eigen gende bruine beest in artis of op tv is ook taalproducten en die van anderen reflecteren en beeren die tekening op het is beerprentzo ontwikkelen zij hun mond elingen en schrijf tenboek is ook een beetje elijke communicatieve vaardigheden en hun lexicale vaardigheden veel gebruiken reflect taalhypothese s tiemogelijkheden zijn belangrijk als het gaat om verbetering van taalonderwijs en moeten de taal die het kind omringt gebruikt het als een plaats krijgen en in het te ontwikkelen mate riaal voor verdere taalontwikkeling het werkkader zie afbeelding i gaat er actief en creatief mee aan de slag het experimenteren met de taal en al experimen rol van de leerkracht terende doet het ontdekkingen en komt het adequate formuleringen en interpretaties op hoe kan een leerkracht bijdragen aan de het spoor stukje bij beetje leert het kind de ontwikkelings werkelijkheid in te delen en in woorden te tot nu toe is de rol van de leerkracht niet vangen dat ding aan je voet is een sok maar ter sprake gekomen misschien is de indruk dat vuile ding dat vader of moeder in de ontstaan dat deze min of meer overbodig is wasmachine stopt is ook een sok en die als kinderen maar veel praten lezen en schrijven chone boletjes in de la van de kast het en ven ontwikkelt hun taal zich wel niets is ook zo kinderen leren al doende en denken minder waar evenmin als een voetballer de steeds meer nieuwe woorden en begrip buiten een coach kan kunnen leerlingen penzo ook verweren ze intuïties over buiten een taal leerkracht de rol van de morfologische taala s pecten immers vaak leerkracht in het taalonderwijs is cruciaal wordt naar die dingen verwezen met het niet als degene die louter oefeningetjes uit de 2000 56 moer 299 taalmethode toelicht laat maken en tenslotte boeken over natuuronderwijs geschiedenis corrigeert wil taalonderwijs werkelijk zinvol en aardrijkskundeboeken rekenboekjes met zijn dan heeft de leerkracht drie fundamentele redactiesommen deze boeken vormen voor telere taken te vervullen een belangrijk deel de dagelijkse werkelijkheid voor kinderen in de midden en boven betekenisvol activiteiten aanbod bouw vanuit het taalontwikkelingsperspectief is het ontsluiten van deze vaak moeilijke de eerste taak is het verzorgen van een teksten zeer betekenisvol en vanuit de kinbetekenisvol activiteiten aanbod waarbinnen deren gezien en eens hoe vervelend is het leren en gestim-

uleerd worden hun taal te niet om te lken we er geconfronteerd te worden
bruiken en te beschouwen het begrip den met talhinderissen in teksten die
je niet betekenissen vol wordt veelvuldig gebruikt in in je eentje kunt overwinnen
en een complete publicaties over ontwikkelingsgerichte onder tekst over
magneten gaat leven wanneer die wijzen in onze perceptie gaat het bij
etekenissen wordt geleid met een les waarin gewerkt en alle activiteiten
om twee per sepectieven dat gespeeld wordt met de chte magneten en waar
van de leerkracht en dat van de leerling in de woorden en begrippen die cen
tralen vanuit het perspectief van de leerkracht is een staan in de tekst al op
een natuurlijke wijze activiteiten aanbod betekenisvol als het bij zijn aange
leerd de volgende reactie van een draagt aan het bereik en van zijn taal leer
ling uit groepsdies een magneet kst had ontwikkelingsdoelen vanuit de leer
lingen gelezen na met magneten gewerkt te hebben gezien is een activite
tenaanbod betekenisvol is veelzeggend goh ik snapt dat helemaal als ze er
vanuit een wezenlijke betrokkenheid zo is het makkelijk dat hoofdstuk te
lezen mee aan de slag gaan betekenisvolle taalactiviteiten voldoen dus aan
twee criteria interactieve brengen het taalontwikkelingsniveau van de l
eerlingen een stapje hoger en de tweede taak van de taal leerkracht is dan
de leerlingen willen ze graag uitvoeren het op gang brengen en houden van
de benodigde criteria kunnen op gespannen voet interactiviteit deze taak is zeer bas
aal interactie staan activiteit en die leerlingen leuk en zin is een waardevol
middel om de taalontwikkeling vinden hoeven niet altijd een taalontwikkeling van
leerlingen te stimuleren laten wekelende waarde te hebben anders om z
ijn er opnieuw kijken naar de vroege taalverwervingen de activiteit en de
weellicht functioneel ving de interactieve orie beschrjft hoe zijn voor de
taalontwikkeling maar die leerkinderen in gesprekken met volwassenden al
lingen minder inspirerend vinden het is de doende en pratende taalverw
erven goed kunsten in activiteit en aan beide criteria taal aanbod produ
ctie gel engeheid en veelzoveel mogelijk te gemoet te komen bak zijn on
misbare elementen als we goed letten op taalrende kinderen zien we hoe
ze dicht bij huis het ene moment luis teren naar taal aanbod en stee ds we er
nieuwe taaltingen probeeren te vanuit het ontwikkelingsgerichte onderwij
s begripen het andere moment pratende kinderen worden veel suggesties gedaan
voor betekenen zelf en krijgen feedback op hun uitgingen nisvolle activite
iten spelen in de huihoek de oude stemmen hun taalgebruik af op het s
upermarkt in de klas de markt in de klas het taalvaardighedsniveau van
hun kinderen ze postkantoor in de klas het restaurant in de luis teren gein
teresseerd naar wat kinderen te klas dergelijke situaties bieden tal van
zeggen hebben en geven feedback op hun grijpingspunten voor taalontwikkeling
toch uitingen is het een misverstand denken dat het alleen de aan de wer
kelijkheid ontleende kind kijkboek daarofan t situatie s zijn die een hoog bet
ekenisgehalte ouder ja zullen we in het boek zoeken zullen we de hebben we
kunnen ook dichterbij huis of olifant zoeken beter gezegd bij de school bli
jven in de kind ofant laatjes van de leerlingen liggen schoolboeken ouder ja daar
is de olifant 300 moer 2000 56 dit is een voorbeeld van taalontwikkelende kin

deren eerst vrij praten en stimuleert vooral interactie de ouder geeft begrijpelijk aan de taalzwakkere kinderen tot vertellen gepast taal aanbod op basis waarvan het kind aan de gang kan gaan woorden interpreteren leerkracht Yusuf zinsconstructies analyseren en terecht era er is Yusuf daar is eh leerkracht knikt aanmoedigend ruimte voor te rugpraten en het kind wordt en geeft de tijd productieruimte en de ketting gestimuleerd om terug te praten het krijgt leerkracht nadenkend de ketting nou ik zie productieve gelegenheden en daarbij aansluitend helemaal geen ketting stimuleren tot meer productie worden de uitingen van het kind als het ware Yusuf de achterkant teruggekoppeld de ouder laat zien dat de leerkracht ja de ketting zit aan de achterkant corrigeren is en biedt door middel van gerende uitbreidende feedback wijst aan hierachter verberende feedback te geven lijktertijd de correcte vorm aan Yusuf ja als deze open was dan zou een stok daartussen de ketting steken en dan kon ie niet meer taalgroeimiddelen dus hebben ze dit gedaan leerkracht ja precies en weet je hoe dit heet wijst de ze lijnen kunnen we direct doortrikken aan dit heet de kettingkast taalaanbod naar de klas als de leerkracht spreekt met de Yusuf oh ja en met die ketting die kettingkast kinderen in de klas klassikaal in groepjes of daarachter zit die ketting met individuele leerlingen kunnen dezelfde middelen taalontwikkeling bevorderen taal het lijkt en eenvoudige ingrediënten maar de ontwikkelende interactie bevat dus drie waar praktisch leerde taal leerkracht en het moeilijk de volle taalgroei middel en taalaanbod product vinden om ze systematisch toe te passen het tieruimte en feedback in het huidige taal is belangrijk dat de leerkracht de nieuwe onderwijskomende taal groeimiddelen veel woorden of structuren die ze aanreikt zoals te weten ingaan de orde het is ook niet hierboven kettingkast een aantal kinderen terug en eenvoudig om ze intensief en effectief in te laten komen dat vereist nogal wat creativiteit zetten aan elk van de groeimiddelen worden kennis van verschillende werkvormen leerden hoge en lage gesteld krachten moeten beschikbaar over een heel zo moet het groeipadde taalaanbod vol arsenaal van mogelijkheden en een goede reden doen aan de drie soorten van interactievaardigheden bevestigelijkheid de taal mag niet over de in dit korte bestek is het niet mogelijk alle in hoofd en van de leerlingen te gaan en outs van interactie te bespreken duidelijk bevestigelijkheid het onderwerp waarover ge moet zijn dat taal stimulerende interactie en sproken wordt moet betekenisvol zijn voor onontbeerlijk instrument is om de taal van alle leerlingen leerling en op elk moment in elke onderwijsbovenniveau leerlingen moet en iets nieuws situatie en stapje verder te brengen van het aangeboden het groeimiddel productieve ruimte houdt in woordenschat dat leerkracht en strategieën inzetten die leerlingen aanzetten tot spreken derde taak van de taalonderwijzer is het de taal groeimiddel feedback bestaat systematisch uitbreiden en verdiepen van de uitloepsreacties op vorm en inhoud van woorden schat van de kinderen zowel in dat wat leerlingen verwoorden incidentele als in intentionele leersituaties zie verhullen en verhullen 1994 op basis van wegeven en voorbeeld van taalontwikkelverantwoorde woordselectie en volgen de lende interactie die alle drie de groeimiddel didactiek van

de viertakt voorbereiden len bevat een leerkracht heeft in het kader semantis-
eren consolideren en controleren van een verkeersles haar fiets in de k r i n g
bouwt de le erkracht de ho e veelheid woorden gezet in plaats van de ge ijkte
vra ge n te stell e n systematisch uit ook moet er aanda c ht be wie weet wat dit is
of wat is dat of steed worden aan de verdie ping van woord waarom zit er een bel
op de fiets laat ze kennis van de leerlingen zie voor een verd e 2000 5 6 moer 301
re uitwerking hiervan verhalen walst taalontwikkelen onderwij s 999 het c urri
culum taalonderwijs in het curriculum d e taa ll es nti nt2 de andere vakke n w a t
is d e plaats van taalond e rwij s in het curriculum in de huidige praktijk van het
onde rwij s oefene n leerlin gen met woorden zinnen e n de leerkrach t tekst e n in
de taalles al s e r b eg rijpend leze n op het programma staat lezen ze teksten ac-
tivateite naanbo d ov e r indianen walvis se n d e markt of vakantie planne n h e t
doet e r niet to e wat taalontwikkelen de het ond e rwerp is ze mo e ten woorden
ver interacti e klaren vragen b e antwoorde n hoofdpunten uit d e te ks t aanwijz e
n h et i s al s droo g zwem woordenschatuitbreiding men oefenen om het o e fen
en in e e n niet functionele situatie en wat zi e n we d a n in bijna all e re g uli e re
kl assen het taalbo e k verdwijnt in d e kastjes en een h a lf uur lat er staat aa rdri-
jkskunde of natuuronderwijs op de leerling h e t roos t e r kinde r en b egrijpen d
e wo o rd e n niet z e krijgen geen gree p op de tek s t in h e t gebruik van taal
boek laat sta a n dat ze hoofdpunten uit d e te kst ge ha a ld kunn e n worde n er
wordt reflectie op taal ge sproken van e en tr a nsfer probleem er i s nam e lijk
een grote s cheiding tu ss en le e rsitu a ti es en toepass ingssitua ti es maar w e
kunne n de ond e rwij ss ituaties in de andere vakken ook beschouw en als t a alle
ers i de focu s tuatie s in de zaa kv a kken is begrijpend lezen function e el kunnen
le erlingen o efe n e n met het inventa rise re n van hoofdpunten niet als communi-
catieve doel op zichze lf m aar in e e n b e tekeni s volle vaardigheden s ituatie m
e t h e t oog op e en ove rhorin g voor de volgende dag w at we uit h et oog h ebb
e n lexicaal verlor en en t e weini g b enutten zijn de vaardigheden moge lijkheden
va n taalontwikk e ling in d eze s choole s situati es die zich dag in da g uit voordo
e n elke ond erwij ssitu a ti e is een taal g e bruikssitu a ti e e n ee n mog e lijk e ta
a lo ntwik afb eelding 1 werkkad e r taalo ntwikk elend onde r kelings s ituatie of
zou dat mo ete n zijn het is zowel doelsituati e als leersituatie vanuit de wijs politi
ek wordt voorges t e ld om in te zett e n op d e taa ll es h et gaa t in h e t onderwij
s om d rie ta alonderwijs d e tijd die daarvoor nodig is taalle rsituati es na as t de
taall es rrt i onder zou des noods van de zaak en c reati e ve wij s en voor de ander-
stali ge kinderen de vakk en afgehaald moe te n word e n dit uit l es se n nederl a
nds al s twe ed e taal tv ta ond er gangspunt v a n taal ten kost e van andere wij s
is e r ook taal in a ndere vakken vakken is p ri nc ipieel onjuist het gaat juist d e
taalle s wo rdt gebruikt voor h e t aa nleren om ta al in a nd e re vakke n v an de el-
eme nta ire culturel e vaardighe den lezen en s chrijven in de midde n en boven
taalontwi kkelin g vindt niet all een plaats in bouw leren leerlingen in de taa ll es
de strate 302 moer 2000 6 gien voor begrijpend lezen en het schrijven als we
bovenaan beginnen zien we op het van diverse tekstsoorten etcetera in de taal
niveau van het cu rriculum dat verbete ri ng van l essen worden d e elementaire p
ri n c ipes van het taalonderwij s vanuit een brede vis ie moet de spelling aan-

geleerd leerkrachten maken plaats vinden taalieren en vergroten van taal daarbij selectief gebruik van het materiaal dat vaardigheid vindt in het onderwijs plaats in taal en leesmethodes wordt aangeboden zowel in de tv t 1 les als in de nt2 les als in de voor de meer talige l e erlinge n worden aparte andere vakken h e t c ri te ri um is t aal o rztu iikke nt2 programma s gebruikt deze leerlingen ling kinder en moeten talig steeds een stapje lopen op bepaalde onderdelen gemiddeld verder komen elke les iets bijleren of vaart twee jaar achter in vergelijking niet huldig en de traine n n ederlandse klasgenootjes bijzo n v e rschil daa ronder is voor de leerkracht gesprek ificeerd in taalontwikkelingsniveau is het vrijwel op welke gebieden de cruciale leerkracht mogelijk dat zij steeds hetzelfde taalprogramma vaardigheden liggen maar volgen de reguliere taalmethodes zijn in het verzorgen van een activiteiten aanbod voor veelmeertalige leerlingen te moeilijk en waarbinnen taal alle re n kan plaatsvinden daar bieden onvoldoende steun om hun taal bijgeleid het criterium betekenisvolheid te restand en in te halen afhankelijk van het inzetten van taalontwikkelende interactie aantal meertalige leerlingen in een klas zal de tijd de kwantiteit scriteria hebben betrekking leerkracht organisatie moeten toepassen op de drie taalgroeimiddelen taal aanbod be s en die h e t mo gelijk maken naast de ntigrijp elijk n e t boven niveau betrokkenheid nt2 lessen te geven goed taalonderwijs verrijken en woord en productieve eigenheid en feedonderstelt en goed taalbeleid een v a n d e back h e t inzetten van taalontwikkelende in elementen van een goed taalbeleid is dat de interactie zou een tweedede natuur moeten worden extrafaciliteit en worden gebruikt voor de de n voor leerkrachten niet de vraagant leerlingen die extra aandacht nodig hebben woorden frequenties die zo typerend zijn voor de o 9 extra voor meertalige leerlingen moehetonderwijs maar een rijk es timulerende ten gericht ingezet worden interactie waarbij leerlingen op een zinvolle in de niet taallessen worden de in de taalles manier en steeds talige en trapje hogeraangel eerde vaardigheden toegepast tenverder komen ontwikkeld in alle onderwijslessituaties zijn 3 de leerkracht moet woordenschatuitbreiding taalontwikkelingsmogelijkheid en te overrealiseren hetgeven van goede woorden of het nu creatieve vakken of de zaakvakken schatonderwijs omvat verschillendev aardig zijn in elke les liggen de taalontwikkeling heden woorden selecteren effectief te passen mogelijk heden voor het oprapen van de didactiek van de 4 takt kunnen voor bewerken kunnen se mantiseren kunnen goede taal leerkrachten zullen zich in alle consolideren en controleren en het verdiepen lessen van hun taken kwijten z e zorge n voor v a n woordke nni s kome n da a rbij a a n d e orde een activiteite na aanbod dat l e erlinge n inspi ree rt tot spreken luisteren schrijven en lezen de leerlingen krijgen als het goed is alle kans z e zull en onders teunende interactie bieden om hun taal verder te ontwikkelen bij en zij zullen met behulp van adequate didactie leren spreken lezen en schrijven door taal te tieken de woordenschat van de leerlingen gebreken en te reflecteren ontwikkelen z e uitbreiden en verdiepen vaardigheden kennis en intuities de toets steen ligt steeds bij de zwakke leerling in verbetering van taalonderwijs plaats van steeds maar achteraan te komen of net niet helemaal mee

kunnen do en moe m e t d e antwoorden op de vragen uit het ten zij volwaardig kunnen p a rtic iperen in d e voorafgaande kunnen w e het werkkade r voor inte ractie en profiteren van de taalontwikk e verb ete ri ng van het t a alonderwijs con strueren ling s kan s en di e d aari n ge boden worden zie afbeelding i de focus ligt bij de uitbreiding van commu bij het werkkader kunne n we voor elk van nicatieve vaardigheden en de uitbreiding van de niveaus de kwaliteit s c ri teri a invo egen woordens chat daar mo e t het taal onderwij s 2000 5 6 moer 303 op geri cht zijn dag in dag uit s teeds een s tapje dirkje ebbers voo rui t is het motto dat hier moet gelden opdat het taalonderwijs en daarmee de onderwijs kansen van a lle kin deren verbeterd worden inspiratie om te taal taal ta al in plaat s van een struikel blok kan taal mis s c hien voor elk kind het e e n verandere n sp ri ngpl a nk naar su c c es worden als we e r te nmins te in sl a ge n d e kwalit e it van het taa lond erwij s te v e rb e t ere n dat i s nodig het wordt ste e d s duidelijk e r verb e te ri ng van taal ond erwij s is ge en luxe maar h arde noodza ak ee n rups v e randert onomkeerbaar ee n kam e leo n w e hopen m e t dit a rtik e l een bijdra ge te ve rande rt a nde rs ta al o nd erw ijs in de een e n twin l ev e re n aa n gem ee n schapp e lijk w erkk a de r tigs t e ee u w zo u op rup s e n kameleo na chtige wijze voor me ns en di e hi e rme e aan d e slag gaan m oe te n ve rand ere n o m oo k v oo r de m eert a lige heterogene klasse n v an nu effec ti ef te z ijn dat literatu u r b e re iken is h e t hoofd oel v an taalbe leid inmiddels wo rden e r b ijvoo rbee ld deel methodes gebruikt aa rn out se c k de glopp e r th h e ndriks di e z ich richt e n op v oortgeze tte taalverwerving p litjen s j sijtstra c verno oy pro sc hoo lse ta alvaardig h eid in terculturee l o nd erwij s b lee mide ntifi ca t ie e n aa n zet vo or een ac tieplan da t zij n de ve ra nderi ngen di e als d ie v an de rups ta a l mi ni s t e rie van o c w d e n h aag 1995 b lijvend z ijn maar je k unt zeggen da t de veran app e l r m v e rhalte n woord en sc hat e n de ringswijze va n d e kam e leo n e r voo rals n og b ekaaid ta alonderwijs op d e bas is sc hool in ttwia 58 van afgekomen is in dit artikel ga at h et om een j a argang 1 998 nr 1 1 998 blz 3 1 39 manier van d eskundig heids b e vo rd ering in h et ka de r commiss i e evalu a ti e b asisonde rwij s zi cht op van t aalbe leid die a ls een schu tsk le ur op timaa l k walit e it di stributie ce ntrum dop leid e n pas t b ij de directe o mgeving va n de gene di e wil 1994 ve rande re n de doce nt dirkje ebb e rs is werk z aam in s p ec tie v a n onderwijs ond erwij s verslag o ve r h et aan d e rijks universit eit v a n groningen jaa r 1 999 primair o nd e rwijs sdu d e n h aag 1999 verha lle n m s v erhalten woo rde n leren wanne e r j e als do c ent zi e t dat er iets in het wo o rd en onderwazen ho e vel a ken cps 1994 ond erwij s de eige n dida c tiek mo et v era n v e rha lle n m r w a l s t e en lib elle kan all e d eren o m te b er e iken dat all e l ee rlinge n bij de kle ure n h ebb e n in too n januari 1999 blz le s kunn e n blij ve n is dat ee n b e gin e e n b as is 22 25 om m ee te werk e n aan t a alb eleid bijvoor b ee ld ma a r je he bt m e er nodig inspiratie voor ho e h e t and ers ka n en toe p as b ar e k e n ni s ik zal e e rst sc het sen ho e di e e r uit kunn en zi e n om vervolge ns in te ga an op t aa lb el e id en he t koffe r je e en va n d e be sc hik bare middelen om v era nde ri nge n in h e t kad er van t a alb el e id door te vo ere n uit het koffertje b espr ee k ik vooral h e t kat ern ob se rvati e en co a ching dat e e n traj e ct s ch e ts t om veranderi n g e n in de lespra ktijk te bewerkstelli

gen inspiratie van een schrijver een hekel aan school is iets speciaals truien met
noppen en ongewassen lijven en d ie halfslaap ze deden wat ik zei ze snoven af en
toe wierpen ee n 304 m o er 2000 5 6
